Краєзнавча експедиція

учнівської молоді
Станично-Луганського району
Луганської області

Вишиванки з бабусиної скриньки

Українська народна вишивка є одним із найбільш поширених і доступних видів народної художньої творчості. Вона удосконалювалася впродовж багатьох століть і до нас дійшла у вигляді чудових різноманітних орнаментів, швів, якими вони виконані. Здавна ручною вишивкою оздоблювали різноманітні вироби, необхідні людям у побуті. Популярна вишивка і сьогодні. Красиві та оригінальні сучасні вироби, оформлені українською народною вишивкою: серветки, скатертини, рушники, панно, блузи, чоловічі сорочки тощо.

У сучасній українській вишивці поступово змінюються колорит і шви, якими виконані візерунки. Традиційні орнаменти збагачуються новими елементами й цікавими композиційними рішеннями. Оформляючи вироби за народними мотивами, сучасні майстри зберігають багатовікові традиції народної вишивки, використовують кольорові рішення, орнаменти, техніку, характерні для окремих областей України. Процес створення вишивок захоплюючий. Заняття вишиванням розвиває естетичний смак, прищеплює охайність, творче ставлення до праці, формує певні навички й уміння, які знадобляться у практичній діяльності.

Однією з найкращих та найдавніших традицій нашого народу є традиція прикрашати свої оселі й одяг вишивкою. Вишивка стала символом української ментальності, символом працелюбності талановитого українського народу. Вона є символом національної гордості та національної ідентичності. Тому наша творча група вирішила дослідити історію виникнення цього виду мистецтва, його символіку та специфіку. На нашу думку, ця тема є актуальною, адже вишивка об'єднує наші родини, повертає до народних традицій. Нині все більше й більше людей починають займатися вишивкою, що є дуже символічним, адже українські дівчата та жінки, вишиваючи, повертаються до народних традицій, до витоків свого народу.

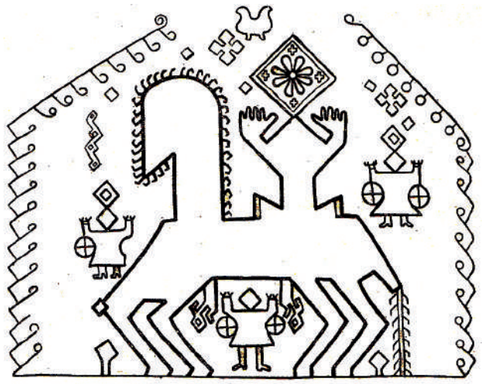

Історія вишивки від скіфів до нашого часу

Вишивка – майстерне творіння народних умільців, скарбниця вірування, звичаїв, обрядів, духовних прагнень, інтелекту українського народу. Це вид мистецтва, який сягає своїм корінням у сиву давнину. Декоративне прикрашання одягу й побуту відоме з давніх-давен. Святковий одяг скіфів був щедро прикрашений образами грифів і левів, вишитий золотими нитками та аплікований кольоровою шкірою.

Наші давні предки – слов'яни, як показують знахідки, також володіли мистецтвом вишивки. Свої візерунки вони створювали за допомогою знаків, що мали певне значення. Так, наприклад, горизонтальною прямою лінією зображували землю, хвилястою – воду, вертикально похилою – дощ, хрест означав вогонь або сонце. З цих та інших знаків створювали орнамент, який ніс певну, конкретну інформацію.

Образні знаки накопичувалися й удосконалювалися століттями. Одним із основних в орнаментах хліборобів був знак Сонця. Цей знак присутній в прикрасах, у всіх предметах побуту та праці слов'ян.

Наприкінці XI ст. Анна – Янка – дочка великого князя Всеволода, сестра Володимира Мономаха, заснувала в Києві школу, у якій навчала мистецтву вишивання золотом і сріблом. Вишивку золотом і сріблом широко застосовували для прикрашання одягу знаті.

У XVIII–XIX ст. вишивкою прикрашали одяг з домотканого полотна (льняного й конопляного), грубошерстого сукна, овечої шкіри. Це були сорочки, корсетки, спідниці, головні убори, хустки. Вишивали кольоровими шерстяними нитками, бісером, робили аплікації зі шкіри та сукна, оформляли рельєфними й крученими шнурками, металевими прикрасами. У жіночих сорочках вишивку розташовували на рукавах, комірці, манишках і подолу, а в чоловічих – по нагрудній частині, уздовж комірця, по низу рукавів. Для вишивок використовували льняне полотно домашнього виготовлення. На сорочки йшло тонке відбілене полотно.

Нитки для вишивання фарбували натуральними, передусім рослинними фарбами. Через це у вишивці не було яскравих кольорів, усі фарби мали звичайний тон. Щоб закріпити фарбу, нитки запікали в житньому тісті, після чого кольори не линяли протягом довгого часу. Чорний і сірий кольори отримували, фарбуючи дубовою корою, а інколи просто сажею; жовтий – зі соку щавлю, лушпиння цибулі, гвоздики, квітів соняшника; зелений – з листя гарбуза, шкірки горіхів; блакитний – з відвару лісової материнки; червоний – з люцерни; бузковий – з шовковиці; коричневий – з кори вільхи.

Вивчаючи історичні відомості про вишиті вироби на території України, наша група вкотре переконалася, що українці здавна вміли прикрашати свій одяг та речі, що їх оточували, вишивкою. Тож цей вид мистецтва є традиційним для нашого народу.

Символіка вишивки

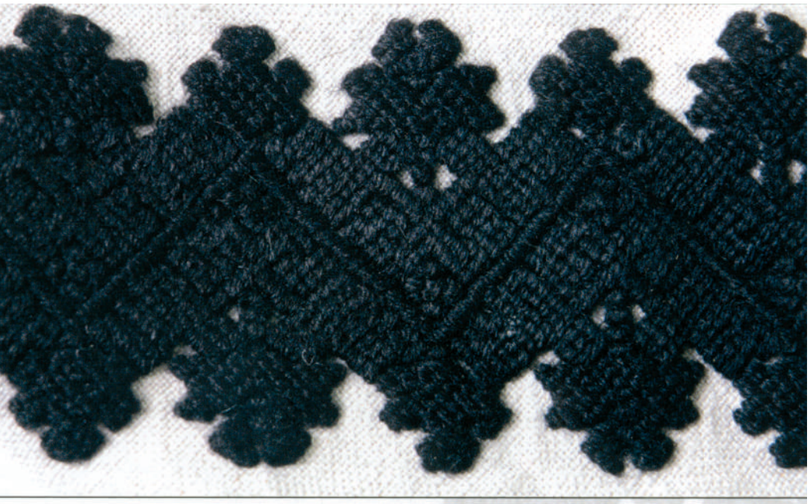

Уся українська вишивка позначена знаками Води та Сонця. Сонце часто зображується восьмикутною розеткою або квіткою, а знак Води нагадує вужа, що згорнувся. Дві стихії, які створили земне життя, а тому їх потрібно розуміти як водну материнську й сонячну батьківську енергії. Головним символом на рушнику є символ Матері, в основі якого 8-кінцева зірка, як говорилося раніше. Обрамляє цей символ стилізована гірлянда з кольорів, що символізуємо велич матері, її особливу роль у продовженні життя. Наявність у малюнку жовтого та блакитного кольорів ниток говорить про українські корені даної вишивки.

Для хлібороба головною годувальницею була земля. Від її родючості залежало їхнє життя. Родючу землю порівнювали з матір'ю, жінкою, яка продовжує рід. Існують різні назви цього образу – Берегиня, Макош, Мокоша, Рожаниця, Мати-Земля тощо.

Фігура жінки зображувалася дуже умовно. Іноді вона нагадувала дерево з піднятими гілками. Навіть голову позначали символічно у вигляді ромба – стародавнього сонячного символу. Цей жіночий образ нагадує про скіфські глиняні фігури. Руки кам'яних баб так само, як і у материнського знака родючості, підняті вгору. Кам'яні баби створювалися в одязі з орнаментами вздовж подолу, на яких проглядаються знаки Сонця і пророслих зерен. Жіноча фігура зі спрямованими до неба руками символічно об'єднувала землю з небом. Цей орнамент зустрічається у сучасних вишиванках.

На вишивках обов'язково присутній символ «дерево життя». Він є відображенням Всесвіту, який поділяється на потойбічне життя (гілки донизу) та земне життя (гілки доверху). На рушниках вишивали трикутники. Якщо його вершина була вверх, то це означало чоловічий символ – знак вогню, вершина донизу – жіночий символ землі, крапка всередині трикутника – зародження нового життя.

Основні кольори вишивки

З покоління в покоління передавалися вишивальницями символи кольорів. Основних кольорів було п'ять .

Білий – символ невинності, радості й чистоти. У ньому чарівна сила денного сонячного світла, що виражає спорідненість із ним.

Червоний – це мамина любов, захист, здоров'я, активність. Це сильний оберегoвий колір, символ живиці – крові, роду. З одного боку це символ любові, а з іншого – символ страждання. Також це символ мужності й відваги, символ Божої любові до людей, до людського роду, символ радості й життя в багатьох народів. Це колір сили та здоров'я.

Жовтий – колір небесних світил, колір сонця, сонячного проміння, без якого неможливе існування, життя. Жовтий – символ тепла, радощів і поваги. Це колір золота й стиглого колоса, через які він уособлює сонячне світло. Його стихія – земля, бо він золотить хлібні лани для блага й достатку людей. У ньому переплелись любов і страждання, зрада й розлука. Також це колір захисту, щастя, мудрості й фантазії.

Блакитний символізує небо та воду, благородство, ніжність і вірність, легкий сум через розуміння конечності прекрасного й неповторного в людському житті та недосяжності вічного, як недосяжна небесна блакить. Блакитний – це пасивність, поміркованість, спокій, розум, меланхолійність.

Багато народів асоціюють зелений колір із юнацьким часом, новими надіями й починаннями. Зелений – символ природи та молодості, колір надії та злагоди, миру та спокою. Він утілює добробут, розвиток, здоров'я, розуміння прояву любові, тайну, розум, живість, сердечність. Це колір весни, дозрівання, зростання, природи, свободи, надії, відродження. Часто символізує безперервність, навіть безсмертя.

Чорний колір асоціюється з землею. На хліборобських рушниках в Україні та Київської Русі чорний – це колір землі, яка є символом родючості й благополуччя.

Є ще додаткові кольори, які з'явилися пізніше. Фіолетовий – особливий символ, бо поєднує в собі два протилежних кольори: гарячий червоний і холодний синій. Фіолетовий – це колір стриманості, скромності й смиренності. За християнською традицією, носії даного кольору фіалки є потужним символом цнотливості Діви Марії та лагідності Немовляти Христа.

Коричневий не є основним кольором та не відіграє суттєвого значення в символіці. Цей колір символізує страхи й розчарування. Позитивний бік цього кольору – надійність, здоровий глузд. Він характеризує порядок у вчинках, врівноваженість. У християн коричневий був кольором землі, осені, печалі, символом покірності та бідності.

Отже, кожен колір у вишивці мав своє символічне значення та несе певне інформаційне навантаження. Поєднання кольорів не лише прикрашало одяг, а робило його оберегом, захисником.

Види орнаментів

Майже кожна область, кожен район й окремі села передають із покоління в покоління той чи інший візерунок, барви. Тому за кольором орнаменту, фактурою вишивки завжди можна було визначити місце її виготовлення. Народні майстрині старанно зберігали свої традиції. У нашій країні поширені найрізноманітніші техніки вишивання, але найбільш популярна й проста – «хрестиком» та «гладдю».

За мотивами орнаменти вишивок діляться на три групи: геометричні (абстрактні), рослинні та зооморфні (тваринні).

Геометричні (абстрактні) орнаменти властиві усій слов'янській міфології. За формою вони дуже прості: кружечки, трикутники, ромби, зигзаги, лінії, хрести (прості і подвійні). Важко судити, який зміст вкладався в ці символи раніше. Відомий візерунок «піки» (зірочки, розетки) є переходом від геометричного до рослинного орнаменту. Іноді він нагадує зображення сонця і сонячних променів. Зірки, розкидані по рукавах і зібрані в геометричний орнамент, – це уявлення про структуру Всесвіту, який вже не хаотичний, а впорядкований і наповнений гармонією. Найпоширенішим орнаментом української вишивки (хоча насправді він був загальним для усіх східнослов'янських народів) був геометричний орнамент, основу якого складали «ромби». За древніми слов'янськими повір'ями, вони втілювали богиню землі, служили добрим охоронним символом, який приносить щастя і сприяє родючості. Саме наявність останнього значення пояснює широке поширення цього оберегового орнаменту в обрядовому одязі передусім жіночому. Вишивка з такими знаками в жіночому одязі розташовувалася на головних уборах, грудях і наплічнику, а в чоловічій – на уставках, наплічнику, рукавах і подолі сорочки-вишиванки.

В основі рослинного орнаменту лежить прагнення привнести у вишивку красу природи. Навіть гранично умовні візерунки виникли в результаті спостереження реально існуючих в природі форм. В українській вишивці часто використовуються такі мотиви, як «виноград», «хміль», «дубове листя», «троянди». Деякі з них несуть на собі відображення древніх символічних уявлень народу. Так, мотив «барвінку» є символом нев'янучого життя, візерунок «яблучне коло», розділений на чотири сектори, з вишиванням протилежних частин в одному кольорі – символом добробуту.

Образ квітучої рослини в народній вишивці генетично пов'язаний з язичницьким культом дерев. Він символізує вічно живу природу, універсальні закони світобудови.

Червоний мак має чарівну силу, що захищає від зла, це краса, молодість. Виноград – радість і чистота, створення сім'ї.

Троянда. Стара назва троянди – ружа, співзвучна давній назві Сонця – Ра. Крім того, є слов'янська назва крові – руда. Візерунки з трояндами складалися за законами рослинного орнаменту, що означало нескінченний сонячний рух з вічним відродженням. Там, де троянди складені в систему геометричного візерунка, ці рослини не просто квіти – це квіти-зірки, які втілювали уявлення народу про Всесвіт як про систему.

Калина – дерево українського роду. Колись у давні часи вона зв'язувалася з народженням Всесвіту, вогняної трійці: Сонця, Місяця і Зірки. Тому і отримала калина таке ім'я від старослов'янської назви Сонця – Коло. Ягоди калини червоного кольору, тому й стали вони символом крові і безсмертного роду. Усі весільні рушники – дівочі та, навіть чоловічі, тяжіють могутніми гронами калини.

Дуб – священне дерево, яке є втіленням Перуна, Бога сонячної чоловічої енергії, розвитку, життя. Отже, парубки та молоді чоловіки завжди мали при собі чарівний оберіг животворящої сили свого роду Мак. Із давніх часів в Україні святили мак і ним обсівали людей і худобу, тому, що вірили – мак має чарівну силу, яка може захистити від будь-якого зла.

У легендах квітка лілії – це символ дівочої чарівності, чистоти та невинності. Якщо добре придивитися до контура геометричного візерунка, то вимальується силует пари птахів – знак любові. Окрім квітки, невід'ємною частиною орнаменту був листок і бутон, які складають нерозривну композицію потрійності. У лілії закладено народження, розвиток і нескінченність життя.

У вишивках зооморфних (тваринних) орнаментів зображуються кінь, заєць, риба, жаби; з птахів – півень, сова, голуб, зозуля; з комах – муха, метелик, павук, леткі жуки. У багатьох випадках зооморфні орнаменти є своєрідними, властивими цій вишивці, зображеннями, в яких відбивається індивідуальне бачення візерунка самою вишивальницею. У подібних орнаментах виступають в різноманітних, часто химерних сплетеннях (проте зі збереженням традиційних вимог до композиції) заячі й вовчі зуби, волове око, луска коропа, баранячі роги тощо. Голуб в народних уявленнях – святий, жертовний, «божий птах» (подібно до ластівки, жайворонка, солов'я), символ чистоти, очищення, а також весільно-ритуальних обрядів. Зозуля – один з найбільш «міфічних» птахів. Зозуля-ворожка сповіщає про весну та пророкує людині роки життя.

Вишиванка на подіумі Станично-Луганського району

Вишиванка – це своєрідний літопис життя. Це наша історія, міфологія, релігія, давнє мистецтво наших предків, душа народу. Більше того, у вишиванці зашифровано наш генетичний код. Відомо, що вишиванки Східного регіону мають переважно рослинні орнаменти. Особливістю луганських вишивок є поліхромні візерунки, виконані хрестиком, грубою ниткою, завдяки чому створюється враження рельєфності. Традиційним є поєднання різних за фактурою ниток, що також додає рельєфності візерунку. Тут здавна вишивали хрестом і гладдю. Вміння вишивати на Луганщині передавалось із покоління в покоління. Цікаво, що народному ремеслу навчали дівчаток ще дошкільного віку. Бо, за традицією, на день сватання у дівчини мало бути не менше 12-ти вишитих рушників. Сорочку, оздоблювали по нижньому краю плетеною «мережкою». Своєрідність вишивки закладена у багатоколірних орнаментах, виконаних дрібним хрестиком та півхрестиком, іноді грубою ниткою. Домінують рослинно-геометричні візерунки. Тут сміливо поєднували червоний колір з блакитним.

Метою нашої краєзнавчої експедиції було дослідити особливості автентичної вишивки нашого Станично-Луганського району, який має дуже особливий склад населення. Територія району до 1918 року входила до трьох адміністративних одиниць: юрт Станиці Луганської входив до складу Донецького округу; землі, розташовані на північ від Лугаського юрта, були у складі Харьковської губернії, а землі крутого берега Сіверського Дінця відносилися до Катеринославської губернії. Тому історично склалось, що орнаменти та кольори наших вишиванок перетинаються з вишиванками інших регіонів України. Але є і унікальні, притаманні лише для нашого району вишиванки.

Україна на весь світ пишається своїми вишивками, а вишитий рушник є символом української нації. Рушники на стіні... Давній звичай. Не було в Україні жодної оселі, котру не прикрашали б рушниками. Вони символізували чистоту почуттів, ніжну любов до своїх рідних. Хоч би яке бідне судилося життя, а все ж естетична принада повсякчас знаходила місце в помешканнях – хай то була хатина вдови чи багатодітна оселя, приземкувата хатинка – всюди було присутнє багатство кольорових рушників та інші вишивки.

У давнину рушник, вишитий відповідними символічними візерунками, був неодмінним атрибутом багатьох обрядів: з рушником приходили до породіллі вшанувати появу нової людини, зустрічали й проводжали дорогих гостей, справляли шлюбні обряди, проводжали в останню путь, прикрашали образи та накривали хліб на столі.

Крім обрядового значення, рушники мали й чисто практичне застосування, відповідно до функцій, яку вони виконували. Наприклад, для втирання обличчя й рук – «утиральник», посуду й стола – «стирок», для прикрашення образів – «покутник», для шлюбних церемоній – «весільний», для пов'язування сватів – «плечовий» тощо. Рушники були своєрідною освятою початку справи чи її закінчення. Так при зведенні хати рушниками застелялися підвалини, хлібом-сіллю на рушнику освячувався початок жнив, на рушниках опускалась домовина з небіжчиком, рушниками скріплювали купівлю-продаж тощо. Відповідно до призначення рушники розрізнялись за технікою виготовлення та вишивання. Кольори та орнамент рушників характерні регіональним особливостям, за якими розрізняються «подільські», «поліські», «київські», «гуцульські», «галицькі» й «буковинські» тощо.

Які орнаменти вишивали на рушниках майстрині нашого району?

Рушник має дві частини: праву (чоловіча) та ліву (жіноча), спочатку вишивали

праву частину, потім ліву. Рамка вишивалась першою. Доволі часто це була своєрідна ліана, що оперізувала весь рушник, заквітчана різними квітами: маками, трояндами, прикрашеними листочками. На рушниках обов'язково вишивали дерево життя, яке символізує процвітання роду. Горщик, у якому знаходиться древо – символ першопорядку, жіночого лона, з якого пішов весь рід. Він символізує минуле. Основна частина – прямий стовбур з двома гілками по боках (творець і руйнівник) та центральна квітка життя, яка разом з елементами «повітря» символізує майбутнє родини, її добрут, дітей. Колір дерева – червоний та зелений, чорний.

Рушник для шлюбної церемонії вишивали на цільному полотнищі, він не мав мережки або мережива. На ньому був геометричний орнамент або виноградна лоза, не можна було вишивати квіти або тварин. Молодята ступали на середину рушника, яка повинна бути білою, чистою, адже життя починалося з чистого листа. Весільні рушники мали рослинний орнамент та монограми з литерами імен молодят. Союзним рушником перев'язували руки, скріпляли шлюб, бажаючи їм взаєморозуміння, щасливої та довгої подружньої дороги. Рушники дарували старостам, перев'язували через плече, якщо на заручинах доходили згоди, на весіллі рушниками перев'язували не лише старост і дружок, але й бояр та інші весільні чини.

«Покутник» прикрашав образи та світлини, довжина рушників досягала трьох метрів і більше. Рушники в хаті розвішували на кілочках по стінах, над дверима, вікнами, на дзеркалах. Як декоративне обрамлення рушники надавали хаті святковості, урочистості, національного колориту. Вони вражали багатим декором, соковитістю фарб. Наші дівчата вишивали на рушниках волошки, маки, троянди, фіалки. Обов'язково були птахи: півники, голубки.

Вишивали також доріжки та скатертини, які прикрашали оселю. Технікою вишивки була гладь, рослинний орнамент. На скатертинах вишивали кути – це були оберегові вишивки.

З другої чверті XX ст., коли у народний побут входять нові види меблів, для їхнього оздоблення з'являються нові полотняні вироби. Поли та сітку ліжка прикрашали підзорами (підзорниками), смугами тканини, оздобленими вишивкою. "Шторочками" прикрашали бічні спинки ліжок, вікна, серветками – спинки м'якого дивану та стіл поверх скатертини, на кімнатні двері вішали гардини. На подушках, прикрашених декоративними наволочками, не спали. Їх викладка мала бути додатковим декоративним елементом житла.

Всі ці вироби розшивалися зазвичай у єдиній кольоровій гамі та складали декілька комплектів, які перемінювалися декілька разів на рік.

Вишивка застосовувалася і в предметах одягу – сорочках, фартуках, частково – на жіночих головних уборах.

Сорочка була основою будь-якого одягу: святкового і буденного, чоловічого і жіночого, для дітей та для людей похилого віку. Від XVII до середини XX ст. сорочки вишивали білим по білому. До вишивки в техніці «лиштва» додавалася мережка – ажурна техніка, що в поєднанні з вишивкою білим створювало дуже витончений та елегантний виріб. У жіночих сорочках вишивалися та мережилися рукави, уставки й обов'язково – подоли, бо вони мали виглядати з-під спідниці. Мережані, а не вишиті подоли – характерна особливість жіночих сорочок Слобожанщини.

У чоловічих сорочках оздоблювалися вишивкою чохли, рукави (по лінії уставок), комір та пазухи. На чоловічих сорочках завжди густо вишивали манішки на грудях, на жіночих – плечову частину («уставки»). Таким чином активізувалися життєво важливі енергетичні точки. Руки – це наші антени, які приймають енергію. Кожен пальчик – як меридіан, проводить енергію своєї певної частоти. На зап'ястку вони сплітаються і йдуть вгору єдиним жгутом. У руках має бути сила, щоб цю енергію приймати, не повинно бути ніяких блоків. У цьому і допомагають орнаменти вишивки. Продаси сорочку – продаси своє щастя. Саме ж слово «сорочка» має корінь «сорок», тобто сорок енергій, які забезпечували людину захистом небес. Недаремно про щасливців говорять: «Народився в сорочці». І форма крою у неї символічна – прямокутник, тобто повністю закритий простір, що захищає хазяїна від лихого ока. До речі, наші предки вважали сорочку «замінником» тіла людини.

«Завіски» були декоративною деталлю жіночого костюму й оздоблювалися таким чином, щоб створити єдиний гармонійний комплекс із оздобленням рукавів сорочки. Вони виготовлялися із льняного полотна і найчастіше вишивалися у техніці "хрестик" різнокольоровими нитками.

Верхній жіночий одяг, корсетки, спідниці, оздоблювалися вишивкою значно рідше. Найчастіше це була машинна строчка, аплікація, декорування тасьмою та стрічками. В основному з цією метою використовувалися вовняні кольорові нитки, якими вільними техніками (гладдю) вишивалися квіткові композиції (квіткові вазони). Головні убори вишивалися досить рідко у такому ж стилі, який панував на той час, але робили візерунки на хустках за технікою «рішельє».

Традиції продовжують жити

З давніх часів в українських сім'ях існувала традиція передавання своїх надбань майбутньому поколінню. Так відбувалося і з мистецтвом вишивання, що передавалося від матері до доньки. В основному, берегинею цих традицій були старші жінки, які передавали свої вміння та знання донькам та онукам.

Традиції вишивання й зараз живуть у нашому народі. Зараз бабусі передають своїм онучкам любов до вишивки, навчають їх майстерності вишивання.

Крецул Олена Петрівна, співробітниця музею, розповідає: «Моя мама, Федорчук Валентина Іванівна, уроженка села Погорєлово, навчила мене вишивати у 5 років. У неї були золоті руки. Я любила спостерігати, як вправно вона вишивала та просила навчити мене. Я вишивала носовички та дарувала їх своїм родичам. Дуже подобалося вишивати квіткові орнаменти.

Перший свій рушник вишила за тернопільськими мотивами, чомусь дуже цього бажала. Коли почала працювати у музеї, вишивала весільні рушники, орнаменти яких були взяті зі старовинних рушників фонду музею. Завжди душа бажала яскравих, сонячних кольорів, як наші степи навесні. Під час війни, вишиваючи, думала: «Ось закінчу вишивати рушник - і війна теж скінчиться».

У Валуйській загальноосвітній школі вчителем трудового навчання працювала чудова людина Лебедєва Олександра Олексіївна. Вона започаткувала добру традицію: випускниці вишивали рушники та дарували їх школі. Ми ознайомилися з колекцією та звернули увагу, що візерунки, орнаменти на рушниках не лише нашого регіону, але з різних куточків України: геометричні орнаменти Полісся, «настілування» Карпат, «низь» Поділля, вишиті двома кольорами – чорним та червоним. Це свідчить про збереження традицій рідного краю як українцями, так і переселенцями – росіянами, поляками, молдованами,сербами.

«Скільки себе пам'ятаю – стільки вишиваю», – любить повторювати Валентина Захарівна Царевська.

Вона перейняла любов до вишивання від своєї матусі. Рушники, серветки, вишивки, ікони вишиває Валентина Захарівна. Вишиває хрестиком, гладдю, «набивним швом». «Кожна нова вишивка – це для мене як свято», – разповідає Валентина Захарівна. Роботи майстрині брали участь у районих, обласних виставках.

Вишивка – це справді родинний оберіг, бо не лише приносить задоволення, а й об'єднує різні покоління, передає молоді мудрість старших.

Під час краєзнавчої експедиції наша творча група з'ясувала, що вишивка – це чи не найдавніший вид мистецтва, який є традиційним для всієї України. І тут важливим є все: і те, які кольори та орнаменти обирає вишивальниця, який зміст вкладає у своє вишивання, і те, з якими думками займається своєю справою. Вишивкою прикрашали одяг, рушники, предмети побуту. Із звичайних речей вони перетворювалися на обереги, які уособлювали народні традиції, дух українського народу, його самобутність та незнищенність. Наша творча група переконана у необхідності збереження традицій вишивання, бо через вишивки ми повертаємось до своїх витоків, духовності. Сьогодні українці намагаються відтворити свою історію, свої традиції, народні звичаї, носять вишиванки, розмовляють українською. А значить, українські традиції продовжують жити. Наша нація відроджується.

Не залишається осторонь у справі виховання патріотів і школа. Адже тут діти проводять дуже багато часу. В нашій школі вже стало доброю традицією проводити сімейні свята, знайомити учнів із народними обрядами, звичаями українського народу. Колективна робота з підготовки таких свят дає можливість кожній дитині розповісти про свою сім'ю, про свій родовід, самим взяти участь у заході, запросити своїх батьків. У школі проводиться велика дослідницька робота, де школярі разом із учителями збирають і систематизують матеріали, знайомляться зі справжніми майстрами своєї справи. Від того, як ми будемо оберігати й вивчати свої традиції, буде залежати наше майбутнє. Ми переконані: любов до рідного переходить у любов до своєї країни – її історії, її минулого й майбутнього, а потім до всього людства, до загальнолюдської культури.

Тетяна Домащенко,
завідувач Станично-Луганським районним методичним кабінетом

Література

В. Скуратівський. Берегиня. / Вид-во «Радянський письменник», 1987
Г.О. Васьківська. Народні скарби. / К., «Освіта», 1993
М.Л. Струнка. Українська вишивка. // Радянська школа. – 1987. – №5
М.І. Пентилюк. Роде наш красний.// Укр. мова і література в школі. – 1991. – № 8
А.Я. Братків. Роду нема переводу. // Укр. мова і література в школі. – 1989. – № 4
Українська народна вишивка: Альбом. – К., 1988
Інтернет ресурси

«Змінимо країну разом»

В рамках культурного обміну між Луганською та Львівською областями

Дивовижний світ старовинної вишиванки. Саме вишиванка нині, в ці страшні, буремні роки стала для нас оберегом і символом.

В рамках культурного обміну між Луганською та Львівською областями «Змінимо країну разом» молодь Станиці Луганської долучилася до реалізації проекту «Україна – це я, Україна – це ти, Україна – це ми!».

Проектом передбачалося формування позитивного ставлення молоді Станично-Луганського району до української етнокультури, ознайомлення зі взірцями стародавнього українського одягу та популяризація української пісні шляхом проведення експозиції спільної пересувної виставки одягу, концерту та майстер-класів, у яких молодь бере активну участь.

Колекцію автентичних вишиванок учасники проекту збирали півроку по віддалених селах Станично-Луганського району.

Дізнавшись про мету проекту, бабусі з радістю відкривали свої скрині та віддавали найцінніше – свої унікальні, старовинні вишиванки. Віддавали,щоб молоде покоління не забувало своє коріння , свою історію.

Перший показ колекції відбувся на Фестивалі миру та єдності, що традиційно пройшов 21 вересня у Станиці Луганській.

Вдруге - на виставці художніх робіт учасників Міжнародного конкурсу «Золотий мольберт», що проходив у Станично-Луганскому районному краєзнавчому музеї за сприяння департаменту з питань культури,національностей та релігій Львівської ОДА та Благодійного Фонду «Золотий мольберт».

Ця виставка підкреслила важливу роль дитячої творчості у формуванні духовного і інтелектуального обличчя нового підростаючого покоління.

Відкривали виставку Юрій Золкін, голова районної державної адміністрації, Максим Миронов, заступник голови районної ради. Представлені на виставці малюнки юних художників захоплювали яскравістю та неповторністю кольорів. Кожна робота дітей має свою «родзинку».

Взагалі витвори маленьких художників вразили своїм українським колоритом.

Велика вдячність пані Ользі Михайлюк, яка турбується про наших діточок, запалює дитячі серця, вселяє надію і віру, дарує щастя, а складові щастя можна позначити кількома фразами: блакитне небо над головою, яскраве, не затуманене сонце, чисті, незатьмарені поганими помислами душі. Тому художні твори дітей Міжнародного конкурсу дитячої творчості «Золотий мольберт», представлені на пересувній виставці, як ніщо інше передають бажання жити в мирі та бути щасливими. Виставку відвідали діти, молодь, мешканці Станиці-Луганської, представники Новоайдарського та Біловодського районів, військовослужбовці.

Вчителі мистецтва Станично-Луганського району зібралися на семінар-тренінг у Краєзнавчому музеї, де проходила виставка робіт учасників Міжнародного конкурсу «Золотий мольберт». Приємно, що на виставці були роботи і талановитих учнів та учениць нашого району. Цікаві розповіді Юлії Птіциної, вчителя образотворчого мистецтва Великочернігівської СШ про перебування на Міжнародному форумі дитячої творчості «Золотий мольберт», на пленерах, які проходили на природі, у монастирях і замках Львівської області, про приємні враження, незабутні відчуття, нових друзів надихнули вчителів розкривати в своїх вихованцях таланти, залучати до участі у різноманітних конкурсах, відкривати їм шляхи для самореалізації, так, як це вдається організаторам Конкурсу «Золотий мольберт» слідами Митрополита Андрея Шептицького».

Дуже приємно, що саме в той час, коли у Станиці Луганській насолоджувались живописом на виставці «Золотий мольберт» у м. Львові відбувався завершальний етап проекту – показу наших вишиванок. І саме у Львові відбулась неймовірна зустріч з Роксоляною Шимчук, власницею етно-галереї. Нас вразив дивовижний світ стародавнього одягу, унікальна приватна колекція, раритетні прикраси, вишиванки, якими представлені усі етнічні регіони країни. Ця зустріч довела ще раз: вишиванку треба любити, вона нашої душі- оберіг, велич нашого народу!

Тетяна Домащенко,
завідувач Станично-Луганським районним методичним кабінетом

Обласний науково-практичний семінар
Україна – це я, Україна це Ти, Україна – це Ми»,
проведений на базі КЗ Львівського обласного інституту післядипломної педагогічної освіти для викладачів мистецьких дисциплін

У рамках пректу культурного обміну між Луганською та Львівською областями делегація учнівської молоді Станиці Луганської відвідала місто Львів, де була представлена колекція автентичних вишиванок, зібраних із різних куточків Станично-Луганського району.

Перший показ колекції відбувся у художньому-меморіальному музеї ім.Олени Кульчицької, під час обласної науково-практичної конференції для педагогів художньо-естетичних дисциплін КЗ ЛОІППО. Нас тепло зустріла господиня музею пані Любов Кость. Після показу колекції вона провела екскурсію по музею, в якому в цей час була відкрита експозиція вишивок та ознайомила з творчістю художниці Олени Кульчицької. Особливо мені сподобалася колекція народної вишивки з різних регіонів України. Взірці вишивок відтворені на полотні, у різних техніках нанесення стібків. Під час перегляду варіантів вишивки я звернула увагу на багатство орнаменту, різноманіття технік виконання та колорит. Деякі з цих орнаментів можна зустріти у вишиванках Станично-Луганського району. Техніка та орнаменти вишиванок дуже цікаві. Я дуже люблю вишивати, бо навчила мене мистецтву вишивки моя бабуся, яка народилася та жила у Станиці Луганській. Вона вишивала дуже складною технікою: двосторонньою гладдю. Кольори її вишивки були яскраві та неповторні. Вишивка – це насправді генетичний код нашого народу. І дивлячись на колекцію Олени та Ольги Кульчинських, я зрозуміла що і далі буду продовжувати вивчати мистецтво вишивки та вишивати.

Дуже вдячна пані Любові Кость і організаторам за теплий та радушний прийом, цікаві екскурсії.

Катерина Левченко,
методист Станично-Лкганського райметод. кабінету

Делегація учасників «Краєзнавчої експедиції учнівської молоді» Станично-Луганського району Луганської області під керівництвом пані Тетяни Домащенко, завідувача Станично-Луганським районним методичним кабінетом, в рамках проекту культурного обміну: ***«Украна – це я, Україна – це Ти, Україна – це Ми»*** *між Луганською та Львівською областями, відвідали Кафедральний собор св. Юра та Львівську дитячу галерею під відкритим небом, яка відкрита на площі Митрополита Андрея Шептицького.*

Відобразилася вся Україна

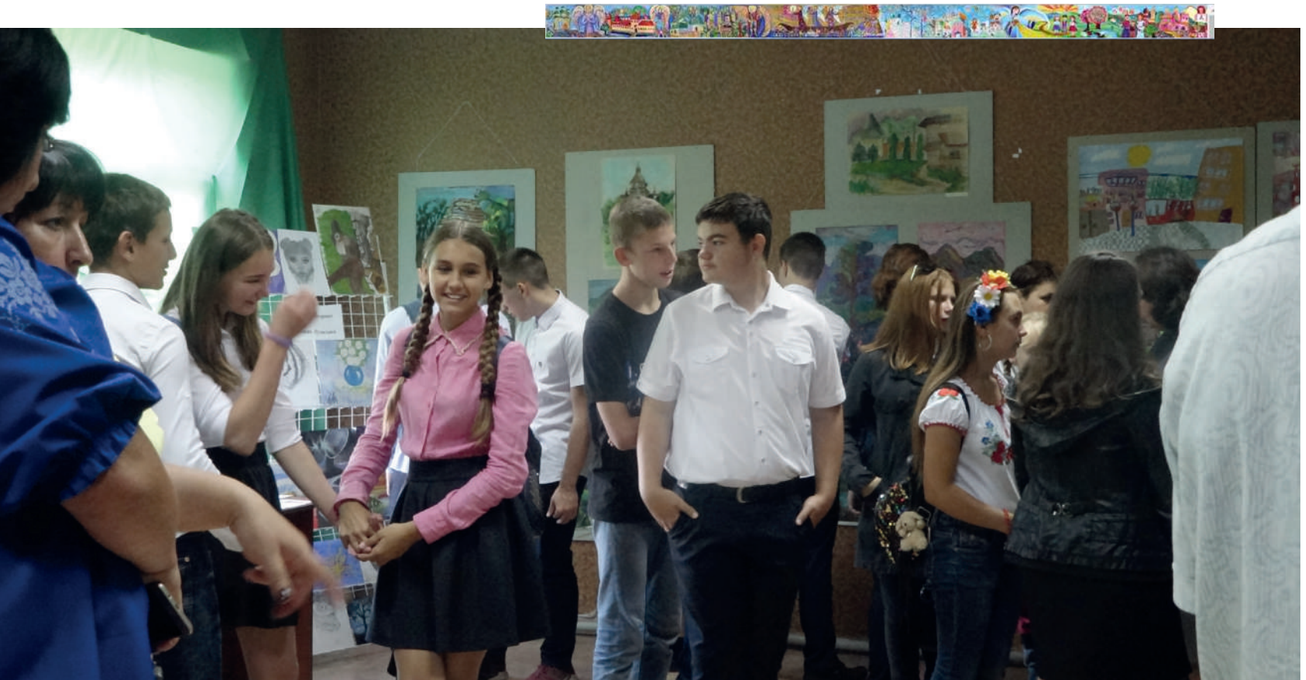

Коли нам було запропонували розмістити у Станично-Луганському краєзнавчому музеї міжнародну виставку дитячих робіт «Золотий мольберт» слідами Митрополита Андрея Шептицького», ми і не очікували, що малюнки юних майстрів будуть виконані на такому високому рівні.

Найголовніше, що ми отримали задоволення від зацікавлених очей відвідувачів, серед яких були діти різного віку, а також дорослі.

Військові зі всієї України, які проходять службу в нашому районі, були вражені тим, що на малюнках дітей відобразилась уся наша країна. Зокрема офіцери-прикордонники з Західної України, побачивши на малюнках знайомі пейзажі, замки, церкви, відмічали, що і не очікували побачити їх тут, на Сході. І, головне, вони їх впізнавали.

Медики-волонтери пересувного шпиталю у Станиці Луганській, подивившись виставку та почувши розповідь музейних працівників, залишили в книзі відвідувачів самі схвальні відгуки. Вони відзначили високий рівень малюнків, різноманіття стилів, техніки виконання, володіння як олівцем, так і пензлем тощо.

На одній екскурсії для директорів шкіл району та педагогів було висловлено жаль з приводу того, що нема змоги побачити роботи усім учням району. Деякі відверто висловили побажання: таку б виставку – у кожну школу!

Приємно, що серед робіт юних майстрів України гідно представлені малюнки наших земляків.

Від працівників Станично-Луганського краєзнавчого музею-відділу Луганського обласного краєзнавчого музею хочу висловити подяку організаторам міжнародної пересувної дитячої виставки «Золотий мольберт».

Запрошуємо організаторів до створення пересувних виставок МКДТ «Золотий мольберті» і в наступні роки .

В'ячеслав Соколов,
завідуючий відділом ЛОКМ